

A Fővárosi Ítéltábla dr. Léhmann György ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Bánfi Ziad jogtanácsos által képviselt alperes ellen szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2013. május 2-án kelt 19.G.40.075/2013/12. számú ítélete ellen a felperes által benyújtott fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és megállapítja, hogy a felek között 2004. október 29. napján létrejött kölcsönszerződés 4. a) pontjának negyedik mondatában, továbbá az 5. b) pontjának harmadik mondatában foglalt rendelkezések érvénytelenek; egyebekben helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak az adóhatóság külön felhívására a felperes teljes személyes költségmentességére tekintettel le nem rótt 42.000,- (Negyvenkettőezer) Ft első- és másodfokú eljárási illetéket; megállapítja, hogy a fennmaradó 42.000,- (Negyvenkettőezer) Ft első- és másodfokú eljárási illetéket az állam viseli.

Az első- és másodfokú eljárásban felmerült egyéb költségeiket a peres felek maguk viselik.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperes mint adós és az alperes mint hitelező között 2004. október 29-én közjegyzői okiratba foglalt, svájci frankban nyilvántartott kölcsönszerződés jött létre, amelyben az alperes 48.237,- CHF-nek megfelelő forint összegben vállalta kölcsön nyújtását a felperes részére, építési célból. Rögzítették, hogy a kölcsön kamatlába évi 4,4 %, a késedelmi kamat változó, szerződéskötéskori értéke évi 3,83 %, a kezelési költség változó mértékű, a szerződéskötéskor évi 1 %, a várható törlesztőrészletek összege 342,60,- CHF, a futamidő 240 hónap. A szerződésből eredő tartozás biztosítékaul a felek zálogszerződést is kötöttek.

A kölcsönszerződés 4. a) pontja kimondta, hogy az adós a devizában nyilvántartott kölcsön összege után kamatot köteles fizetni. A kölcsön változó kamatozású. Az egyösszegű folyósítást követően a kamat megfizetése havonta, a törlesztőrészekkel együtt esedékes. A bank jogosult a pénzüpi kamatlábak változásának megfelelően a kölcsön futamideje alatt a kölcsön kamatlábát változtatni, ebben az esetben a kamatláb a fizetések esedékességének időpontjában érvényes kamatláb szerint változik. A kamat számításának módját a mindenkor hatályos hirdetmény tartalmazza.

Az 5. b) pontban foglalt rendelkezés úgy szövelt, hogy az adóst kezelési költség terheli, amelyet havonta köteles megfizetni. A kezelési költséget a törlesztőrészlet tartalmazza. A bank jogosult a pénzüpi kamatlábak változásának megfelelően a kölcsön futamideje alatt a kezelési költség mértékét változtatni. A kezelési költség aktuális mértékét a mindenkor hatályos hirdetmény, jelenlegi mértékét a szerződés 1. pontja tartalmazza.

A kölcsönszerződés 13. pontjában arról nyilatkozott a felperes, hogy a banki felvilágosítást, miszerint a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázata keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem devizaforrás, megértette, és ennek az információnak a tudatában is igénybe kívánja venni a szerződésben meghatározott kölcsönösszeget, igényli a deviza nyilvántartást.

A szerződéskötéskor felvett kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmazta, hogy a felperes tisztában van a hitelkonstrukció lehetséges kockázataival, az ezzel kapcsolatos tájékoztatást megkapta.

A kölcsön ügyleti kamata több alkalommal is módosult a futamidő alatt, mértéke 2008. december 1-jétől évi 5,80 %.

A felperes a 2012. december 10-én benyújtott keresetében a felek közti kölcsönszerződésnek az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogával kapcsolatos 4. a), valamint 5. b) pontjai érvénytelenségének megállapítását kérte, azok tisztességtelensége miatt a Ptk. 209. §-a, 209/A. §-a és a 93/13. EKG irányelv 3. cikk (1) bekezdése, 6. cikke alapján, továbbá az érvénytelenség jogkövetkezményeként annak kimondását, hogy az érvénytelen feltételek a szerződés megkötésétől kezdődően nem jelentenek kötelezettséget az adós felperes számára.

A kikötések tisztességtelenségével kapcsolatban egyrészt a 2/2012. PK vélemény 6. g) pontja szerint a szimmetria elvének sérelmére hivatkozott, miszerint a támadott kikötés indokolatlan és egyoldalú előnyt nyújt a fogyasztóval szerződő pénzügyi intézmény számára, a fogyasztó hátrányára, mivel kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára is érvényesítésre kerüljön.

Rámutatott továbbá arra is, hogy a kikötés tisztességtelenségének vizsgálata ki kell terjedjen arra, hogy a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak változásainak okai, módja egyértelműen és érthetően került-e megfogalmazásra, és arra is, hogy a fogyasztó jogosult-e a szerződés felmondására. Hivatkozott a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 2. § d) pontja és a PK vélemény 6. f) pontja alapján a felmondhatóság elvének sérelmére is, hogy a kikötés tisztességtelenségéhez vezet az is, hogy nem került biztosításra a felperes

felmondási joga.

Állította azt is, hogy az alperesnek a kölcsön nyújtásával kapcsolatban nem merült fel forrásköltsége, ezért az egyoldalú szerződésmódosítási jog feltételei nem valósak, alaptalanok.

Álláspontja szerint továbbá a Ptk. 205/B. §-a szerint nem vált a felek közti szerződés részévé az alperes általános szerződési feltétele, üzletszabályzata, az a Ptk. 205. § (1)-(2) bekezdései, 217. § (1) bekezdése szerint létre nem jönnek tekintendő.

Keresetének határidőn belüli előerjesztésével kapcsolatban kifejtette, hogy a támadott szerződési feltételek semmiesek, továbbá azt is, hogy a 93/13. EGK irányelv fogyasztóvédelmi rendelkezéseinek megfelelő jogharmonizációt nem hajtotta végre Magyarország 2004. május 1-jét követően 2006. március 1-jéig, amikor a Ptk. 209. § (1) bekezdésében, 209/A. §-ában a tisztességtelen szerződési feltételek egyéves megtámadási határidejét biztosította. A Ptk. 236. § (1)-(2) bekezdései alapján arra is hivatkozott, hogy az egyéves megtámadási határidő mindaddig nyugodott, amíg a hazai bíróságok, illetőleg a magyar állampolgárok nem voltak elegendő mértékben tájékozottak az irányelvnek megfelelő jogalkalmazásról, a tisztességtelen szerződési feltételekkel kapcsolatban. Álláspontja szerint mindezt alátámasztja a Kúria vizsgálócsoportjának munkája, valamint az Európai Bíróság C-472/10., C-427/11. számú ítéletei is.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Elsődlegesen az egyéves megtámadási határidő elmulasztására hivatkozott a Ptk. 209. § (1) bekezdése, 236. § (1)-(2) bekezdései alapján. Előadta, hogy a megtámadási határidőt a Ptk. 236. § (2) bekezdés c) pontja szerint kell számítani, annak nyugvása nem következett be. Álláspontja szerint ugyanis sem a döntéshozatali eljárás, sem a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének, illetve a Bankszövetség képviselőinek nyilatkozatai nem minősülnek objektív, tényleges akadályozó körülménynek az igényérvényesítés tekintetében.

Állította, hogy a Ptk. módosításaival, továbbá a Kormányrendelet megalkotásával a jogalkotó eleget tett az irányelvnek megfelelő jogharmonizációs kötelezettségének, ezért vitatta annak közvetlen alkalmazhatóságát is.

Kifejtette, hogy a keresettel támadott kikötések megfeleltek az 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) szerződéskötéskor hatályos 210. § (3) bekezdésében foglalt előírásnak, továbbá nem minősülhetnek tisztességtelennek a Ptk. 209/B. § (6) bekezdése szerint, mivel a teljes hiteldíj a szolgáltatás-ellenszolgáltatás részét képezi, a kikötés világosan és érthetően megjelenik a szerződésben.

Állította továbbá, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat alapján, a felperes részére bemutatott banki üzletszabályzat és általános szerződési feltételek részévé váltak a felek közti szerződésnek a Ptk. 205. § (3) bekezdése szerint, azáltal, hogy azokat a felperes megismerte és elfogadta.

Álláspontja szerint nem szenvedett sérelmet a felmondhatóság elve, mivel az általános szerződési feltételek 5.3. pontjában biztosításra került a felperes számára a felmondás joga. Utalt továbbá az általános szerződési feltételek 9.5. pontjára, illetve az egyedi kölcsönszerződés 6. d) pontjára, amelyek alapján lehetősége volt a felperesnek az előtörlesztésre, ami tartalmát tekintve megegyezik a felmondás

jogával. Mindezekén túl hivatkozott a Hpt.-nek a 2009. évi XIII. törvénnyel módosított 210. § (5) bekezdésére is.

A forráskiadás hiányára vonatkozó felperesi állítással szemben előadta, hogy devizaalapú hitelek mögött ugyanannyi mennyiségű devizának kellett fennállnia. Kifejtette továbbá, hogy deviza alapú kölcsönszerződések esetén nem a svájci jegybank alapkamatát kell figyelembe venni, nem ez a kamatszint határozza meg az alperes forrásköltségét; a bankközi kamatszinten túl az országhoz tartozó felár és egyéb kockázati tényezők - együttesen - befolyásolják a svájci frankhoz való hozzájutást.

Az elsőfokú bíróság a 2013. május 2-án kelt 19.G.40.075/2013/12. számú ítéletében a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 20.000,- Ft perköltséget. A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 36.000,- Ft eljárási illetékről úgy rendelkezett, hogy azt az állam viseli.

Határozata indokolásában elsőként azt rögzítette, hogy a felek között 2004. október 29-én létrejött kölcsönszerződés közokirati formája tanúsította, hogy azt a felek aláírták, ezért alaptalan volt a felperes hivatkozása az alakítás megsértésére, az írásbeliség hiányára a Ptk. 217. §-a alapján.

A Ptk. 205. § (1)-(3) bekezdéseire, 209. § (1) bekezdésére, 209/B. § (1), (6) bekezdéseire, 239/A. § (1) bekezdésére, a Kormányrendelet 2. § d) pontjára, a Hpt. 210. § (3) bekezdésére, továbbá a Ptk. 236. § (1)-(3) bekezdéseire hivatkozással megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a felperes elmulasztotta a szerződés megtámadásának határidejét, megtámadási joga elévült. Ezzel kapcsolatban leszögezte, hogy az uniós irányelv által támasztott jogharmonizációs kötelezettséget teljesítő, ezáltal az irányelv közvetlen alkalmazhatóságát kizáró Kormányrendelet, valamint a Ptk. módosításai csupán megtámadási jogot biztosítottak fogyasztó részére a tisztességtelen szerződési kikötések tekintetében 2004. május 1-jétől 2006. március 1-jéig. A felperes alaptalanul hivatkozott az elévülés nyugvására, mivel önmagában a társadalmi szervezetek, bíróságok jogszabály értelmezése, illetve iránymutató gyakorlata nem zárta el igényének érvényesítésétől bíróság előtt.

Az elsőfokú bíróság érdemben is vizsgálta a per tárgyává tett kikötések tisztességtelenségét, és elsőként azt rögzítette, hogy a felperes által aláírt kockázatfeltárási nyilatkozat tartalma alapján a felek közti szerződés részévé vált az alperes üzletszabályzata, általános szerződési feltételei, amelyhez elegendő volt a megismerhetővé tételük, továbbá a másik fél általi kifejezett, avagy ráutaló magatartással való elfogadásuk a Ptk. 205. § (3) bekezdése szerint.

A felmondhatóság elvének sérelmére vonatkozó kereseti hivatkozást azért találta alaptalannak, mert az alperes általános szerződési feltételeinek 5.3. pontja biztosította a felperes felmondási jogát az egyoldalú szerződésmódosítás esetére. Elfogadta továbbá az alperes érvelését az előtörlesztésre vonatkozó szerződéses rendelkezések, illetve a Hpt. 2009. augusztus 1-jétől hatályos rendelkezése tekintetében is.

Megállapította továbbá az elsőfokú bíróság, hogy a perbeli kölcsönszerződés 4. a) és 5. b) pontjai - a pénzügyi kamatláb változásának kikötése mellett - a Hpt. 210. §

(3) bekezdésének megfelelően tartalmazták, hogy módosítható a teljes hiteldíj részét képező ügyleti kamat és kezelési költség; megfogalmazásuk egyértelmű és érthető, az ok objektív jellegű, amelyet az alperesnek nincs módja befolyásolni. Amiatt nem fogadta el a szimmetria elvével kapcsolatos felperesi állítást sem, mert a perbeli kikötések nem zárták ki a felperes javára történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét.

Végül rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy az első kereseti kérelem megalapozatlansága miatt találta alaptalannak a további kereseti igényt is, amely annak megállapítására irányult, hogy a támadott szerződéses pontok a szerződés megkötésétől kezdődő hatállyal nem jelentenek kötelezettséget a felperes számára. Mivel a devizaforrás tényleges meglétének vizsgálata nem tartozott a bíróság hatáskörébe, nem volt jelentősége a jogvita eldöntése szempontjából annak, hogy az alperesnek merült-e fel forrásköltsége a perbeli kölcsönszerződéssel kapcsolatban, ezért mellőzte a Fővárosi Törvényszék az ezzel kapcsolatos bizonyítási indítványt, továbbá a felperes által kért tanúmeghallgatás foganatosítását is.

Az ítélettel szemben a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben annak megváltoztatásával a keresete szerinti döntés meghozatalát kérte.

Arra hivatkozott, hogy a perbeli kölcsönszerződés támadott kikötéseinek érvénytelenségét a Ptk. 205/A. §-a, 205/B. §-a, 209. §-a, 209/A. §-a, a Hpt. 210. §-a és a Kormányrendelet 2. §-ának d) pontja alapján kérte megállapítani, és hivatkozott a 2/2012. (XII.10.), a 2/2011. (XII.12.) PK véleményekre, továbbá az Európai Bíróságnak a C-472/10., C427/11., C-397/11. számú ügyekben meghozott döntéseire is, miszerint az egyoldalú szerződésmódosítás jogának kikötése esetén azt kellett vizsgálni, hogy a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak változásainak okai vagy módja egyértelműen és érthetően került-e megfogalmazásra, illetve hogy a fogyasztó jogosult-e a szerződés felmondására. Bíróságnak a szerződés egyéb feltételeivel egybevetve kell állást foglalnia a kikötések tisztességtelenségéről, a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. a)-g) pontjaiban megfogalmazott szempontokat is követve.

Az elsőfokú bíróság nem tett eleget a megjelölt jogszabályi előírásoknak és a bírósági gyakorlat által támasztott elvárásoknak, a keresettel támadott szerződéses rendelkezések tisztességtelenségének vizsgálatát, különösen a pénzügyi környezet változásában megjelölt okot nem az iránymutató bírósági gyakorlatnak megfelelően vizsgálta, az objektivitás, a szimmetria, az arányosság, átláthatóság vonatkozásában sem, ezért megalapozatlan döntést hozott.

Megjegyezte továbbá, hogy az elsőfokú bíróságnak hivatalból is észlelnie kellett a bizonyítékok alapján megállapítható érvénytelenséget a PK vélemény 9. a) pontja szerint, továbbá az Irányelv 6. cikk (1) bekezdése szerint - a fogyasztó kérelmére tekintet nélkül - minden következtetést le kellett vonnia annak biztosítása céljából, hogy a tisztességtelen feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ahogy azt az Európai Bíróság a C-397/11. számú ítéletében kimondta.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytálló következtetésre jutott az egyoldalú

szerződésmódosítási joggal kapcsolatos kikötések tisztességtelenségének vizsgálatakor; a felek nyilatkozatai és a becsatolt okiratok megfelelő értékelésével, a szerződéskötéskor hatályos jogszabályi rendelkezések helytálló alkalmazásával hozta meg döntését, kitérve a szerződés egészének vizsgálatára irányuló felperesi indítványra is.

Rámutatott, hogy a kereset tárgyává nem tett érvénytelenségi okok vizsgálata csak a nyilvánvalóan, bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül is megállapítható semmisségi okokra vonatkozott, az elsőfokú bíróság - döntésének tanúsága szerint - ilyet nem észlelt a rendelkezésre álló adatok alapján.

A felperes fellebbezésével kapcsolatban megjegyezte azt is, hogy a Pp. 235. § (1) bekezdésével szemben elnagyoltan tett nyilatkozatot, annak tételes meghatározása nélkül, hogy milyen okból tartja jogszabálysértőnek az elsőfokú ítéletet. Azonban nem tekinthető megalapozatlannak az elsőfokú ítélet amiatt, hogy abban nem jelentek meg a PK vélemény egyes pontjai.

Az elsőfokú bíróság helyes következtetésre jutott az elállási, felmondási jog tekintetében, és annak megállapításakor is, hogy a perbeli kölcsönszerződésben és az annak részét képező általános szerződési feltételekben áttekinthető szerkezetben, az átlagfogyasztó számára érthető megszövegezésben, tételesen szerepelt az egyoldalú szerződésmódosítás feltétele, és nem sérült a szimmetria elve sem. A perbeli szerződéses kikötések megfeleltek az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének, az objektivitás, a tételes meghatározás, az átláthatóság és az arányosság követelményének is.

Kifejtette, hogy a pénzügyi kamatlábak kitétele nem általános kategória, mindazokat a gazdasági tényezőket takarja, amelyek leginkább befolyásolják a banki kamatok alakulását. Köztudomású, hogy deviza alapú banki hitelezésnél ebben a körben álltak elő azok a változások, amelyek érintették a bank forrásszerzését, a kamatok alakulását. A pénzügyi válsággal megnőtt az országhoz fűződő kockázat a belföldi hitelintézetekkel szemben is, amelynek következtében megdrágultak a kamatcsere ügyletek, amelyeket bank a deviza alapú hitelek forrásigényének biztosítására rövid lejáratúan folyamatosan újra kell kössön. Hangsúlyozta, hogy az - egyértelmű és tartalmilag ellenőrizhető feltételeket magában foglaló - „pénzügyi kamatlábak” tekintetében helye van a köztudomású tények figyelembevételének a Pp. 163. § (3) bekezdése szerint, figyelemmel arra is, hogy mindezen adatok nyilvánosan ellenőrizhetőek, a fogyasztók számára is hozzáférhetőek. Állította azt is, hogy a vonatkozó pénzügyi feltételek változásának mértéke meghaladta az alperes által előre látható általános és kalkulálható rendes üzleti kockázat mértékét.

A kölcsönszerződés és az ahhoz kapcsolódó általános szerződési feltételek a hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően, részletesen és egyértelműen tartalmazták a kamat- és hiteldíj módosításának feltételeit, helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a pénzügyi kamatlábak meghatározása egyértelmű, megfogható és tartalmilag ellenőrizhető volt. A Hpt. 210. § (3) bekezdése alapján jogosult volt kikötni az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét, külön pontban az ÁSZF-ben annak részletes feltételeit. Figyelemmel egyrészt arra, hogy a perbeli szerződés megkötésekor nem volt elvárás az alperessel szemben részletesebb feltételrendszer, objektív oklista megfogalmazása a Hpt. 210. §-a szerint, másrészt

a később hatályba lépett 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésének b) pontjának előírására is, álláspontja szerint kellő részletességűnek tekintendő a perbeli kikötés tartalma. A ténylegesség és az arányosság szempontjából utalt továbbá a Hpt. 2010. január 1-jétől hatályos 210. § (5) bekezdésére is, az árazási elvek megfelelőségére, amelynek ellenőrzésére a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete jogosult.

Rámutatott arra is, hogy annak ténye, hogy az átlagfogyasztó számára valamely ok általánosnak tűnik, nem jelenti azt, hogy tisztességtelennek is minősül, figyelemmel arra is, hogy a banki hitelezés nem egyszerű folyamat, annak feltételeit nem lehet szerződés és általános szerződési feltételek szintjén oly módon megfogalmazni, hogy azt az ügyfél a saját hitele vonatkozásában is, magából a szerződésből egyértelműen ellenőrizhesse és levezethesse. Az átlagfogyasztó által nem ismert szakkifejezések tekintetében hivatkozott a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény megállapítására is, miszerint a szakmai fogalmak használata önmagában nem tekinthető tisztességtelennek.

Álláspontja szerint a felperesnek nem csupán a támadott szerződéses pontok tisztességtelenségét kellett bizonyítania, hanem azt is, hogy azok hatálya alatt ténylegesen hátrányt szenvedett, figyelemmel arra, hogy a Pp. 123. §-a szerinti megállapítást kizárólag a jogainak alperessel szembeni megóvása végett kérhetett.

Rámutatott, hogy a felperes nem vitatta a megtámadási határidőre vonatkozó anyagi jogszabályok irányadó voltát, ugyanakkor nem fejtette ki érvelését az önhiba hiányának valószínűsítésére és igazolására. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a megtámadási határidő leteltét a 2006. március 1-je előtt kötött fogyasztói szerződés esetén.

A 2014. május 6-án benyújtott iratában kérte a másodfokú tárgyalás felfüggesztését a Kúria által a Pfv.VII.21.247/2012. számú ügyben kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig, illetőleg a Kúriának a 6/2013. számú Polgári jogegységi határozatában meg nem válaszolt kérdésekre vonatkozó végleges döntésének meghozataláig a Pp. 239. §-a, 152. § (2) bekezdése alapján.

A felperes a 2014. május 21-én érkezett beadványában ellenezte a másodfokú eljárás felfüggesztését.

A felperes fellebbezése részben alapos.

A Fővárosi Ítéltábla mindennek előtt azt rögzíti, hogy a Pp. 152. § (2) bekezdésében foglalt mérlegelési jogkörében vizsgálta a másodfokú tárgyalás felfüggesztése iránt előterjesztett alperesi kérelmet, amelyet sem eljárásjogi, sem anyagi jogi szempontból nem talált megalapozottnak. Egyfelől amiatt, mert a Kúria által a Pfv.VII.21.247/2012. számon folyamatban levő perben kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás a C-26/13. számú ügyben időközben - a 2014. április 30-i ítélettel - befejeződött, másfelől arra tekintettel is, mert a 6/2013. számú Polgári jogegységi határozat kiegészítéséig nem volt jogszabályi lehetőség a per tárgyalását felfüggeszteni, figyelemmel a 3/2005. (XI.14.) PK-KK véleményben megfogalmazott iránymutató bírósági gyakorlatra is.

A Fővárosi Ítéltábla rögzíti, hogy elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, azonban abból téves jogi következtetést vont le a per tárgyát képező szerződéses rendelkezések tisztességtelenségen alapuló érvénytelensége tekintetében.

A Fővárosi Törvényszék - az alperes elévülési kifogása alapján - tévesen tartotta irányadónak a Ptk. 236. §-a szerinti megtámadási határidőt, és vizsgálta annak felperes általi betartását a Ptk. 236. § (3) bekezdése szerint, megalapozatlanul jutott arra a következtetésre, hogy a megtámadási határidő letelt.

A másodfokú bíróság leszögezi ezzel kapcsolatban, hogy a kialakult bírói gyakorlat, a jogalkalmazás számára iránymutatást jelentő 3/2011. PK vélemény 2. pontja egyértelmű abban, hogy a 2006. március 1-je előtt - de 2004. május 1-je után - megkötött fogyasztói szerződésekben alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalta, illetve általános szerződés feltételek tisztességtelenségének is a semmisség a jogkövetkezménye, annak ellenére, hogy a Ptk. ezen időszakban hatályos 209. § (1) bekezdése és 209/A. §-a kizárólag a tisztességtelen kikötés megtámadásáról rendelkezett.

Amiatt ugyanis, hogy a 93/13/EGK irányelv 6. cikkével, a tisztességtelenség jogkövetkezményeivel kapcsolatban az Európai Unió Bírósága a C-240/98. számú ügyben kimondta, hogy a bíróságoknak „irányelvkomform” módon kell értelmezniük a nemzeti jogszabályokat, a C-243/08. számú ügyben pedig azt, hogy a fogyasztók hatékony védelme csak akkor biztosítható, ha a nemzeti bíróságnak lehetősége van a tisztességtelen feltétel hivatalból történő - vagyis határidőhöz nem kötött - értékelésére, továbbá hogy a tisztességtelen feltétel nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra, nem szükséges, hogy azt a fogyasztó előzetesen, eredményesen megtámadja, ebből az következik, hogy a Ptk. 2006. március 1-jét megelőző rendelkezései az irányelv céljának és rendelkezéseinek megfelelően értelmezendők, úgy, ahogy a fogyasztói érdekek hatékony érvényre juttatásának célja azt szükségessé teszi. Az irányelv céljának az 1997. évi CXLIX. törvénnyel módosított Ptk. 209. §-a akként való értelmezése tesz eleget, hogy a 2004. május 1-je és 2006. február 28-a között kötött fogyasztói szerződések részévé vált általános szerződés feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt is - figyelemmel a Ptk. 234. § (1) bekezdésére - határidő nélkül lehet benyújtani a keresetet.

Az elsőfokú bíróság ugyanakkor a keresetet elutasító döntését - az előző kérdésben kifejtett eltérő, azonban megalapozatlan álláspontja ellenére - a perbeli kikötések tisztességtelenségének hiányára is alapította, a kereset alapjául megjelölt érvénytelenségi okot érdemben is vizsgálta.

A Fővárosi Ítéltábla rögzíti, hogy a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel és a kialakult bírói gyakorlattal összhangban jutott arra a következtetésre az elsőfokú bíróság, hogy az alperes üzletszabályzata a Ptk. szerződéskötéskor hatályos 205. § (3) bekezdése szerint - a megismerhetővé tétellel és elfogadással - részévé vált a felek közti szerződésnek.

A Hpt. szerződéskötéskor hatályos 210. § (3) bekezdése úgy szól, hogy a kamatot, díjat vagy egyéb szerződési feltételt csak akkor lehet egyoldalúan, az ügyfél

számára kedvezőtlenül módosítani, ha a szerződés ezt - külön pontban - a pénzügyi intézmény számára meghatározott feltételek, illetve körülmények esetére egyértelműen lehetővé teszi.

Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy jogszabályban, a Hpt. 210. § (3) bekezdésében lehetővé tett egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatban nem terheli az általános szerződési feltételt alkalmazó felet külön figyelemfelhívási és tájékoztatási kötelezettség. A pénzügyi intézményt megillető egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége nem tekinthető a Ptk. 205. § (5) bekezdésében nevesített, szokásos szerződési gyakorlattól vagy a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől eltérő szerződési feltételnek (EBH 2012/G.4.).

Rámutat a fellebbezéssel kapcsolatban arra is a Fővárosi Ítélőtábla, hogy akkor köteles a bíróság vizsgálni valamely kikötés tisztességtelen jellegét, amennyiben rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek.

Akkor köteles hivatalból észlelni valamely általános szerződési feltétel érvénytelenségét, ha az a rendelkezésére álló bizonyítékok alapján megállapítható. A bíróság a semmisség megállapíthatósága érdekében hivatalból bizonyítást nem folytathat le (3/2011. PK vélemény 2. pontjának indokolása, Európai Unió Bírósága C-243/08. ügyben hozott döntése, 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 9. a) pont, 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4. a) pont).

Rögzíti a másodfokú bíróság azt is, hogy a perbeli kölcsönszerződés a Ptk. 685. § e) pontja szerint fogyasztói szerződésnek minősült, amelynek feltételei egyedi megtárgyalására - a fogyasztó általi befolyásolás lehetőségét biztosítva - nem került sor.

Az elsőfokú bíróság ugyanakkor a keresetet elutasító döntését - az előző kérdésben kifejtett eltérő, azonban megalapozatlan álláspontja ellenére - a perbeli kikötések beszédképtelenségének hiányára is alapította, a kereset alapjául megjelölt érvénytelenségi okot érdemben is vizsgálta. 210. § (3) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazás keretjellege folytán, az annak tartalmát kitöltő, egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses rendelkezés tisztességtelensége, az alperest megillető egyoldalú szerződésmódosítás tartalma a Ptk. 209/B. §-a szerint vizsgálható és a kereset szerint vizsgálandó volt. A perbeli kikötések nem estek a Ptk. 209/B. § (6) bekezdésének hatálya alá.

Leszögezi továbbá, hogy a szerződés - akár részleges - érvénytelensége az egységes bírói gyakorlatnak megfelelően, a szerződéskötéskor fennálló körülmények alapján volt vizsgálandó, és azt is, hogy az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelen jellegét attól függetlenül kellett vizsgálni, hogy azt az alperes ténylegesen alkalmazta-e, illetve hogy hatályos-e (2/2012. (XII.10.) PK vélemény 9. b) pont).

A Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209/B. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés kikötése, ha a jóhiszeműség követelményének megsértésével a feleknek a szerződésből eredő

jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul az egyik fél hátrányára állapítja meg.

A (2) bekezdés szerint egyoldalúan és indokolatlanul hátrányos a jogosultságok és kötelezettségek meghatározása, különösen, ha a) a szerződésre irányadó lényeges rendelkezéstől eltér; vagy b) összeegyeztethetetlenek a szerződés tárgyával, illetve rendeltetésével.

A (3) bekezdés szerint a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

A (4) bekezdés szerint külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni.

A másodfokú bíróság rámutat arra, hogy - a bírósági gyakorlat számára iránymutatást jelentő 2/2011. PK véleményben foglaltak szerint - a Ptk. a tisztességtelenség megállapításának két módját ismeri. Egyrészt a bíróság mérlegelésére bízta azt, másrészt a Kormányrendelet (és a Ptk. 2009. május 22-étől hatályos 209. § (4) bekezdése) az, ami tisztességtelennek minősülő feltételeket nevesít. A bírói mérlegelés alapján elbírálandó esetekben figyelemmel kell lenni a szerződésekre vonatkozó diszpozitív szabályokra, amelyek a szerződő felek egyensúlyára, a szerződési kockázatok, jogok és kötelezettségek kiegyensúlyozott elosztásának elveire épülnek. A bíróságnak a Ptk. 209/B. § (3) bekezdése szerinti mérlegelése során - a jóhiszeműség és a tisztesség objektív kötelmi jogi kategóriájának mércéjén keresztül, a szerződés megkötésére vezető körülményeknek, a kikötött szolgáltatás természetének, az érintett feltételnek más szerződéses feltételekkel való kapcsolatának vizsgálatával - abban kell állást foglalnia és azt megállapítania, hogy az adott esetben a szerződési feltétel támasztója a másik fél hátrányára egyoldalúan és indokolatlanul előidézett-e egyenlőtlenséget a szerződéses jogokban és kötelezettségekben.

A jogalkotó ugyanakkor - a tisztességtelenségnek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményrendszerén keresztül történő megállapítása mellett, kizárva a bírói mérlegelést -

meghatározott olyan konkrét feltételeket is, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek. A Kormányrendelet az, amely - a Ptk. 209/B. (4) bekezdésében megjelölt külön jogszabályként - olyan szerződési feltételeket nevesít, amelyek minden esetben tisztességtelennek minősülnek (1. §), ezen kívül felsorol olyan szerződési feltételeket is, amelyek nem feltétlenül, hanem az ellenkező bizonyításáig minősülnek tisztességtelennek (2. §). Ez azt is jelenti, hogy a Kormányrendelet 1. §-ában felsorolt okok valamelyike miatt tisztességtelennek minősülő kikötés esetén nem szükséges vizsgálni a Ptk. 209/B. § (3) bekezdésében felsorolt további körülményeket, a 2. § alá tartozó esetben pedig a feltételt támasztó félre hárul annak bizonyítása, hogy a kikötés nem esik a Ptk. 209/B. § (1) bekezdésének hatálya alá.

A Kormányrendelet 2. § d) pontja szerint a fogyasztói szerződésben az ellenkező

bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni azt a szerződési feltételt, amely lehetővé teszi, hogy a fogyasztóval szerződő fél a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos ok nélkül módosítsa, különösen, hogy a szerződésben megállapított pénzügyi ellenszolgáltatás mértékét megemelje, vagy lehetővé teszi, hogy a fogyasztóval szerződő fél a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos okkal módosítsa, ha ilyen esetben a fogyasztó nem jogosult a szerződéstől azonnali hatállyal elállni, vagy azt felmondani.

A perbeli szerződés megkötését követően, 2010. december 18-án hatályba lépett, a szerződésben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet szabályai - a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjához fűzött indokolás irányadó alkalmazásával - iránymutatást jelentenek a korábban kötött szerződések rendelkezéseire is, a kamat egyoldalú módosításának azon lehetséges okaira, feltételeire, amelyek alaposnak tekinthetők. Ugyanakkor az a tény, hogy a felek közti szerződés szerint a szerződésmódosításnak lehetségesek alapos okai, egyben nem jelentette azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés egyéb okból nem minősült tisztességtelennek.

A Fővárosi Ítéltábla rögzíti, hogy a felperes a keresete alapjául kifejtettek szerint az elsőfokú eljárás során több körülményre alapította a támadott kikötéseket, a perbeli szerződésben kikötött egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségét. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása szerint vizsgálta is a felmondási jog, a szimmetria elvének érvényesülését, továbbá az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az objektivitás követelményét is.

A jogalkalmazás számára - a Hpt. korábban hatályos szabályai szerint elbírálandó jogvitákban is - az iránymutatást jelentő 2/2012. (XII.10.) PK vélemény a pénzügyi intézmény által fogyasztói szerződés esetén alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelensége a vizsgálat során irányadó.

A PK vélemény 6. f) és g) pontjai értelmében tisztességtelennek minősül az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés, ha a szerződésmódosítás esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát (felmondhatóság elve), továbbá akkor is, ha kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön (szimmetria elve).

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a felmondhatósággal kapcsolatban. Az elsőfokú bíróság az alperes általános szerződési feltételeinek 5.3. pontjában foglaltakra figyelemmel megalapozottan foglalt állást úgy, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás esetére biztosított volt a fogyasztó felperes felmondási joga, ennél fogva a kikötések tisztességtelensége a Kormányrendelet 2. § d) pontja és - a PK vélemény 6. f) pontja szerint - a Ptk. 209/B. § (1) bekezdése alapján nem volt megállapítható.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak a szimmetria elvével kapcsolatban kifejtett álláspontjával és az ebben a körben levont jogi következtetésével azonban

nem értett egyet.

A szimmetria követelménye az egyoldalú szerződésmódosítási jog esetén ugyanis azt jelenti, hogy a fogyasztó terhére történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége csak akkor tisztességes, ha nem csak a fogyasztó hátrányára történő körülményváltozás hatásának áthárítását teszi lehetővé, hanem egyidejűleg kötelezettségként kezeli a fogyasztó javára történő körülményváltozás esetén annak a fogyasztó javára való érvényesítését is, az arányosság elve érvényre juttatása mellett. Ellenkező esetben a szerződéskötéskor kialakult helyzet felbomlik (2/2012. (XII.10. PK vélemény 6. g) pont indokolása).

A szimmetria elvének az a szerződéses szabályozás tesz eleget, amely kifejezetten rögzíti, ezáltal biztosítja a fogyasztók javára történő szerződésmódosítást is.

Szerződéses jogviszonyokban nem jelenti a szimmetria elvének érvényre juttatását az, ha valamely szerződés nem zárja ki, azaz külön rendelkezéssel nem hárítja el a fogyasztó javára való módosítást. A követelmény teljesítésének egyedül az felel meg, ha kifejezetten biztosított az egyoldalú szerződésmódosítás okainak ez irányú változásakor a fogyasztó javára való szerződésmódosítás is.

A perbeli szerződés esetén tény, hogy az egyoldalú módosítási jog szerződéses rendelkezései nem írták elő az alperes kötelezettségeként, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás alapjául felsorolt okok felperesre kedvező változása következményeit levonja, és a kamat, a kezelési költség mértékét ennek megfelelően határozza meg. Ez egyben azt is jelenti, hogy a szabályozási hiány miatt a felperes nem is alapíthatott jogot a számára kedvező irányú körülményváltozásokra. Mindez a Ptk. szerződéssel kapcsolatos szabályai szerint, a Ptk. 198. § (1) bekezdése és a 200. § (1) bekezdése alapján azt eredményezi, hogy kizárásra került a felperes javára történő módosítás lehetősége.

A Fővárosi Ítéltábla ezért arra a következtetésre jutott, hogy a keresettel támadott kikötések a szimmetria elvébe ütköztek, mivel nem biztosították a fogyasztó felperes javára bekövetkező körülményváltozásokra alapított szerződésmódosítást, a kamat, a kezelési költség számára kedvező irányú változtatását. Megállapította, hogy ezáltal a keresettel támadott szerződéses feltételek az alperes javára indokolatlan és egyoldalú előnyt biztosítottak, egyúttal a felperes terhére indokolatlan és egyoldalú hátrányt idéztek elő, a szerződésből eredő jogok, kötelezettségek egyensúlyának a jóhiszeműség és a tisztesség követelményébe ütköző eltolódását eredményezték.

A másodfokú bíróság megállapíthatónak találta az egyoldalú szerződésmódosítási jog további okból való tisztességtelenségét is, amelyre a felperes fellebbezésében helyesen utalt; a „pénzpiaci környezet változásának” okával kapcsolatban megalapozottan hivatkozott az egyoldalú szerződésmódosítási jog perbeli szabályozásának ellenőrizhetetlenségére, átláthatatlanságára is.

Az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó egyedi rendelkezés akkor tekinthető tisztességesnek, ha szabályozási tartalmánál fogva lehetővé teszi annak előrelátását, kalkulációját, illetve ellenőrzését és egyben számonkérhetőségét, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, milyen mértékben kerülhet sor további terhek

fogyasztóra történő áthárítására. Mindez a tisztességesség magától értetődő, közvetlenül a Ptk. 209/B. § (1) bekezdésén alapuló sajátja és követelménye.

A PK vélemény 6. e) pontjának indokolása is tartalmazza, hogy a bankok például akkor tudnak eleget tenni az átláthatóság követelményének, ha pontosan meghatározzák a szerződésben, hogy mit tekintenek irányadó referencia kamatnak, illetve milyen képletet alkalmaznak a kamat, a költség és a díj módosításával összefüggésben, ha megjelölik, hogy milyen időközönként vizsgálják felül a kamatlábat (kamatperiódus), ha meghatározzák azt a legkisebb kiigazítási értéket, amely alatt nem módosíthatják a kamatokat, sem a fogyasztó hátrányára, sem pedig az előnyére.

A perbeli szerződéses feltételekben alkalmazott kikötés - a „pénzpiaci kamatlábak változása” kitétel - általános, teljes egészében nélkülözi a konkrét, megragadható megfogalmazást. A perbeli rendelkezések megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítanak az alperesnek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ennél fogva átláthatatlanok, ellenőrizhetetlenek és számonkérésre alkalmatlanok.

Szerződéses jogviszonyban nyilvánvalóan megengedhetetlen, hogy a mellérendeltségben álló felek egyike korlátok nélkül gyakorolhasson valamely kivételes - a Hpt. 210. § (3) bekezdésén nyugvó - egyoldalú hatalmasságot, úgy, hogy a másik szerződő fél számára az egyoldalú szerződésmódosítási jog számonkérése, ellenőrzése sem biztosított.

A jogszabály által lehetővé tett - a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 1. pontjának indokolása szerint is egyoldalú hatalmasságot jelentő - egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötése kizárólag szigorú és kellő garanciákkal biztosítva tekinthető tisztességesnek. Ahhoz, hogy az arra jogosult fél egyoldalú, rendelkező nyilatkozatával kiváltsa a célzott joghatást, módosítsa a felek eredeti megállapodását, szükséges, hogy a felek a szerződésben rögzítsék, megállapodjanak annak feltételeiben. Az felek meg a mellérendeltségen alapuló szerződéses jogviszonyokban a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, ha a felek közös akarattal megállapodnak az - egyik felet megillető, mérlegelési jogán alapuló - egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges eseteiben, feltételeiben, hogy azt az adott fél pontosan mely körülmények, milyen mértékű változása esetén, a másik fél mely összetevőt jelentő fizetési kötelezettsége tekintetében, milyen időszakonként jogosult (a szimmetria elve szerint egyben köteles) gyakorolni.

Utal arra is a másodfokú bíróság, hogy a perbeli feltétel - a „pénzpiaci kamatlábak változása” - nem tekinthető egyértelmű, egyetlen, egzakt mutatót takaró megfogalmazásnak, ennél fogva egyedül az alperes belátásán múlt, hogy ezen feltétel alatt pontosan mit értett, a kikötést miként alkalmazta, hogy pontosan mikor, milyen időtávlatban kialakult pénzpiaci mutatót, értéket, illetve egyéb körülményváltozást vett számba.

Azonban a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja kifejezetten tiltja és tisztességtelennek minősíti a fogyasztói szerződésben alkalmazott szerződési feltételt, amely egyoldalúan jogosítja a fogyasztóval szerződő felet a szerződés bármely feltételének értelmezésére.

A Fővárosi Ítéltábla ezért arra a következtetésre jutott, hogy a keresettel támadott, az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötések ellenőrizhetetlenek és a számonkérésre alkalmatlanok is, az egyoldalú szerződésmódosítási jog, annak okai meghatározásával. A szükséges feltételeket és korlátokat rögzítő szabályozás hiányában az alperes javára indokolatlan és egyoldalú előnyt biztosítottak, egyúttal a felperes terhére indokolatlan és egyoldalú hátrányt idéztek elő, a szerződésből eredő jogok, kötelezettségek egyensúlyának a jóhiszeműség és a tisztesség követelményébe ütköző eltolódását eredményezték, továbbá a Kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja szerint is tisztességtelennek voltak tekintendők.

A per tárgyát képező kikötések a Ptk. 209/B. § (1) bekezdése szerint tisztességtelennek minősültek, annak jogkövetkezménye a Ptk. 209/A. §-a szerint a - relatív - semmisség volt, a 3/2011. PK vélemény 2. pontja szerint.

A másodfokú bíróság rögzíti, hogy a felperes kizárólag az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségére hivatkozással állította a perbeli kölcsönszerződés 4. a) és 5. b) pontjában foglalt rendelkezések egészének tisztességtelenségét. Azonban a 4. a) pontban foglalt rendelkezés negyedik, az 5. b) pontnak pedig a harmadik mondata tartalmazta az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogát, annak - előzőek szerint tisztességtelen - feltételét. A támadott szerződéses pontok további rendelkezései a felperes kamatfizetési kötelezettségéről, annak esedékességéről, illetőleg kezelési költség fizetési kötelezettségéről és a hirdetményről szóltak, nem hordozták az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelen tartalmát.

A Ptk. 523. § (1)-(2) bekezdései rendelkeznek a kölcsönszerződés fogalmáról és alapvető, lényeges tartalmáról, miszerint kölcsönszerződés alapján a pénzüintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzüösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni; ha az hitelező pénzüintézet - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - az adós kamat fizetésére is köteles.

A Fővárosi Ítéltábla leszögezi, hogy a Ptk. 209/B. § (5) bekezdése alapján nem volt támadható a jogszabálynak megfelelő szerződéses rendelkezés, továbbá azt is, hogy a kezelési költség fizetési kötelezettség tényét, jogszerűségét és indokoltságát a felperes nem vitatta, nem támadta a perben, egyedül egyoldalú módosításának lehetőségét, annak feltételrendszere miatt.

Az iránymutató bírósági gyakorlat szerint a bíróság kötve van a kereseti tényállásban előadottakhoz, valamint a kereset tárgyához (2/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. a) pont).

Rögzíti a másodfokú bíróság azt is, hogy nem vezethetett eredményre az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségére alapított, azonban nem az ezzel kapcsolatos szerződéses kikötéseket támadó kereseti igény. Mivel a támadott kikötések - az előzőekben megjelölt mondatokon kívül - nem a felperes által sérelmezett tárgykörben szóltak, nem az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogával kapcsolatos feltételeket tartalmazták, a kereset alapjául előadott ténybeli és jogi érvelés mentén nem volt megállapítható a kikötések tisztességtelensége (2/2012. (XII.10.) PK vélemény 9. a) pont, 2/2012. (VI. 28.) PK vélemény 5. a) pont).

Figyelemmel arra is, hogy a felperes a kereseti kérelmében nem csupán a támadott kikötések érvénytelenségének megállapítását kérte, hanem az „érvénytelenség jogkövetkezményeként” annak kimondását is, hogy az érvénytelen feltételek a szerződés megkötésétől kezdődően nem jelentenek kötelezettséget az adós felperes számára, a Fővárosi Ítéltábla leszögezi egyfelől azt, hogy ez a kereseti kérelem nem az érvénytelenség jogkövetkezményeként került előterjesztésre, mivel a Ptk. a kérelemnek megfelelő jogkövetkezményt nem ismer (Ptk. 237. §). A megállapításként megfogalmazott, és ennek megfelelő bírósági döntést kérő kereset részben megállapítási, részben marasztalási kérelemnek minősült, amiről érdemben kellett döntenie a Pp. 213. § (1) bekezdése szerint.

Leszögezi továbbá azt is, hogy valamely kikötés érvénytelenségének alapvető jogkövetkezménye az, hogy arra jogot alapítani nem lehet, a semmis kikötés nem vált ki joghatást. A szerződés a kikötés mellőzésével egyebekben változatlanul köti a feleket, figyelemmel arra is, hogy az érvénytelen szerződéses feltétel nélkül is teljesíthető (Ptk. 239. § (2) bekezdése, 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 2. pont, 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 8. a) pont). Annak ítéletbeli megállapításához, rendelkező részben történő rögzítéséhez, hogy a semmis kikötéshez nem fűződnek joghatások, nem kapcsolható jogvédelmi szükségesség, nem teljesülnek a Pp. 123. §-ában foglalt konjunktív feltételek.

Rögzíti a másodfokú bíróság azt is, hogy 93/13/EGK irányelv 6. cikk (1) bekezdése azt az elvárást támasztja a tagállamok irányában, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok szerint ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és - ha a szerződés a tisztességtelen feltétel kihagyásával is teljesíthető - a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is kösse a feleket.

Az Európai Unió Bírósága a C-397/11. számú ítéletében állást foglalt a feltétel tisztességtelen jellegéből a nemzeti bíróság által levonandó következtetések tárgyában. Kiemelte, hogy az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése, amely szerint a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, olyan kógens rendelkezés, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse. A nemzeti bíróság oly módon köteles - a lehető legteljesebb mértékben - értelmezni és alkalmazni a szóban forgó valamennyi nemzeti rendelkezést, hogy azok lehetővé tegyék az uniós jog rendelkezései által garantált jogok hatékony végrehajtásának biztosítását. Az egyéni fogyasztót érintő cselekmények tekintetében az irányelv 6. cikk (1) bekezdésének első fordulata annak előírására kötelezi a tagállamokat, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve”. Ha a nemzeti bíróság valamely szerződési feltételt tisztességtelennek ítél, annak alkalmazását mellőznie kell. Az irányelv közvetett célja a felek közti egyensúly helyreállítása, főszabály szerint a szerződés egésze érvényességének fenntartásával. Az a nemzeti jogszabály, amely úgy rendelkezik, hogy a tisztességtelennek minősített feltételek semmisek,

megfelel az irányelv 6. cikk (1) bekezdésében előírt követelményeknek.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és a Ptk. 239/A. § (1) bekezdését, 239. § (2) bekezdését is szem előtt tartva a kereset szerint megállapította a felek közti szerződés 4. a), 5. b) pontjainak egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatos rendelkezései semmisségét, egyebekben az elsőfokú ítéletet helyben hagyta, azaz az ezt meghaladó kereset - az érvénytelenség „jogkövetkezményeként” alkalmazni kért további megállapítás, valamint a támadott kikötések egyoldalú szerződésmódosítási jogot nem tartalmazó részei - elutasítása tekintetében.

A fellebbezés részben eredményes volt, amelynek eredményeként megváltozott pernyertességi-pervesztességi arányok, illetőleg a peres felek által előlegezett költség tekintetében nem volt számottevő különbség. A másodfokú bíróság ezért a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése szerint rendelkezett az első- és másodfokú perköltségről, a le nem rótt kereseti és fellebbezési eljárási illeték viseléséről a Pp. rendelkezésén túl a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése, 14. §-a alapján, az egyéb költségek vonatkozásában pedig, hogy azokat a felek maguk viselik.

Budapest, 2014. év június hó 12. napján

. Mika Ágnes s.k.
a tanács elnöke

. Gáspár Mónika s.k.
előadó bíró

. Kurucz Zsuzsánna s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági tisztviselő